

Matematika 1 – 5.cvičenie

RNDr. Z. Gibová, PhD.

Limita funkcie

Zápis limity:

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = b$$

Pri výpočte limity:

a) dosadíme za neznáme x číslo a , ak **žiadna neurčitost'**, vypočítame limitu

Pr. 1 – 16 / 1

$$\lim_{x \rightarrow 2} \frac{x^2 + 5}{x^2 - 3}$$

Typy neurčitosti: $\frac{0}{0}$, $\frac{\infty}{\infty}$, $\infty - \infty$, 1^∞

Pr. 2

$$\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^3 + 3x + 5}{x^2 - 4} = \frac{1^3 + 3 \cdot 1 + 5}{1^2 - 4} = \frac{9}{-3} = -3$$

b) dosadíme za neznáme x číslo a , ak **neurčitost** $\frac{0}{0}$, urobíme rozklad na súčin v čitateli aj v menovateli (ak v čitateli a menovateli polynómy)

Pr. 3 – 16 / 7

$$\lim_{x \rightarrow -1} \frac{x^2 - 1}{x^2 + 6x + 5}$$

Pr. 4 – 16 / 3

$$\lim_{x \rightarrow 2} \frac{x^2 - 4}{x - 2}$$

4

$$\lim_{x \rightarrow 2} \frac{(2)^2 - 4}{2 - 2} = \frac{0}{0}$$

$$\lim_{x \rightarrow 2} \frac{x^2 - 4}{x - 2} = \frac{0}{0} = \lim_{x \rightarrow 2} \frac{(x - 2)(x + 2)}{(x - 2)} = \lim_{x \rightarrow 2} x + 2 = 2 + 2 = 4$$

Dú : 16 / 4, 8

c) dosadíme za neznáme x číslo a , ak **neurčitost** $\frac{0}{0}$, rozšíříme **vhodnou jednotkou** (ak v čitateli alebo menovateli druhá odmocnina s použitím vzorca $a^2 - b^2$)

Pr. 5 – 17 / 17

$$\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^2 - \sqrt{x}}{\sqrt{x} - 1}$$

$$(a - b)(a + b) = a^2 - b^2$$

Pr. 6 – 16 / 14

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sqrt{1+x^2} - 1}{x} = 0$$

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sqrt{1+x^2} - 1}{x} \stackrel{\frac{0}{0}}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\overbrace{\sqrt{1+x^2}}^a - \underbrace{1}_b}{x} \cdot \frac{\sqrt{1+x^2} + 1}{\sqrt{1+x^2} + 1} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\overbrace{1+x^2}^{a^2} - \underbrace{1}_{b^2}}{x \cdot (\sqrt{1+x^2} + 1)} =$$

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x}{(\sqrt{1+x^2} + 1)} = \frac{0}{(\sqrt{1+0^2} + 1)} = 0$$

$$(a - b)(a + b) = a^2 - b^2$$

Dú : 16 / 11,12

d) goniometrická funkcia, dosadíme, ak **neurčitost'** $\frac{0}{0}$, použijeme vzorec

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = 1$$

$$\lim_{\otimes \rightarrow 0} \frac{\sin \otimes}{\otimes} = 1$$

Pr. 7 – 17 / 22

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\operatorname{tg} 2x}{\sin 5x} = \frac{2}{5}$$

Pr. 8 – 17 / 19

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\text{tg } 5x}{x} \stackrel{\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\text{tg } 5.0}{0} = \frac{0}{0}}{=} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin 5x}{x \cdot \cos 5x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin 5x}{x} \cdot \frac{5}{5} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin 5x}{5x} \cdot \frac{5}{\cos 5x} =$$

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin 5x}{5x} \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \frac{5}{\cos 5x} = 1 \cdot \frac{5}{\cos 0} = 5$$

Dú : 17 / 20, 21

e) dosadíme, ak **neurčitost'** $\frac{\infty}{\infty}$, delíme čitateľa aj menovateľa **najvyššou mocninou v menovateli** (ak v čitateli a menovateli polynómy)

Platí: $\infty \cdot \infty = \infty$, $-\infty \cdot -\infty = \infty$, $-\infty \cdot \infty = -\infty$, $c \cdot \infty = \infty$
 $\infty + \infty = \infty$, $-\infty - \infty = -\infty$, $\infty + c = \infty$, $\sqrt{\infty} = \infty$

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x} = 0, \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x^n} = 0, \lim_{x \rightarrow \infty} x = \infty$$

Pr. 9 – 17 / 29

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^3 + x}{x^4 - 3x^2 + 1}$$

Pr. 10 – 17 / 30

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{2x^4 - 5x}{10x^2 - 3x + 1} \quad \infty$$

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{2x^4 - 5x}{10x^2 - 3x + 1} \stackrel{\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\infty}{\infty + 1} = \frac{\infty}{\infty}}{=} \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{2x^4}{x^2} - \frac{5x}{x^2}}{\frac{10x^2}{x^2} - \frac{3x}{x^2} + \frac{1}{x^2}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{2x^2 - \frac{5}{x}}{10 - \frac{3}{x} + \frac{1}{x^2}} = \frac{\infty - \frac{1}{\infty} = 0}{10 - \frac{3}{\infty} + \frac{1}{\infty}} = \infty$$

najvyššia mocnina, delíme x^2

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{4x^2 - 5x + 2}{2x^2 + 3} \quad \text{Dú} \quad 2$$

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{2x + 5}{3x - 1} \quad \text{Dú} \quad \frac{2}{3}$$

g) dosadíme, ak **neurčitost'** $\infty - \infty$, rozšírime **vhodnou jednotkou** a potom delíme čitateľa aj menovateľa najvyššou mocninou v menovateli

Pr. 11

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \left(\sqrt{x^2 + 5x + 6} - \sqrt{x^2 - 3} \right)$$

Pr. 12 – 17 / 34

$$\lim_{x \rightarrow \infty} (\sqrt{x-2} - \sqrt{x}) \quad 0$$

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \sqrt{\infty} - \sqrt{\infty} = \infty - \infty$$

$$\lim_{x \rightarrow \infty} (\sqrt{x-2} - \sqrt{x}) = \lim_{x \rightarrow \infty} (\sqrt{x-2} - \sqrt{x}) \frac{\sqrt{x-2} + \sqrt{x}}{\sqrt{x-2} + \sqrt{x}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x-2-x}{\sqrt{x-2} + \sqrt{x}} =$$

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{-\frac{2}{\sqrt{x}}}{\sqrt{\frac{x}{x}} - \frac{2}{x} + \sqrt{\frac{x}{x}}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{0}{\sqrt{1-0} + \sqrt{1}} = 0$$

najvyššia mocnina je $\sqrt{x}$

Dú : 17 / 35, 36

h) dosadíme, ak **neurčitost'** 1^∞ , použijeme jeden zo vzorcov

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \left(1 \pm \frac{1}{x}\right)^x = e^{\pm 1}$$

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{k}{f(x)}\right)^{f(x)} = e^k, \quad f(x) \rightarrow \infty$$

Pr. 13

$$\left(1 + \frac{2}{\infty}\right)^\infty = 1^\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{3}{x-5}\right)^{2x} \stackrel{1^\infty}{=} \lim_{x \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{3}{x-5}\right)^{2x \frac{(x-5)}{x-5}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \left[\left(1 + \frac{3}{x-5}\right)^{x-5} \right]^{\frac{2x}{x-5}} =$$

$$e^{3 \cdot \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{2x}{x-5}} = e^{3 \cdot \frac{2}{1-0}} = e^6$$

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{3}{x+1}\right)^{x-1} \quad \text{Dú}$$

$$e^3$$

Asymptoty funkcie

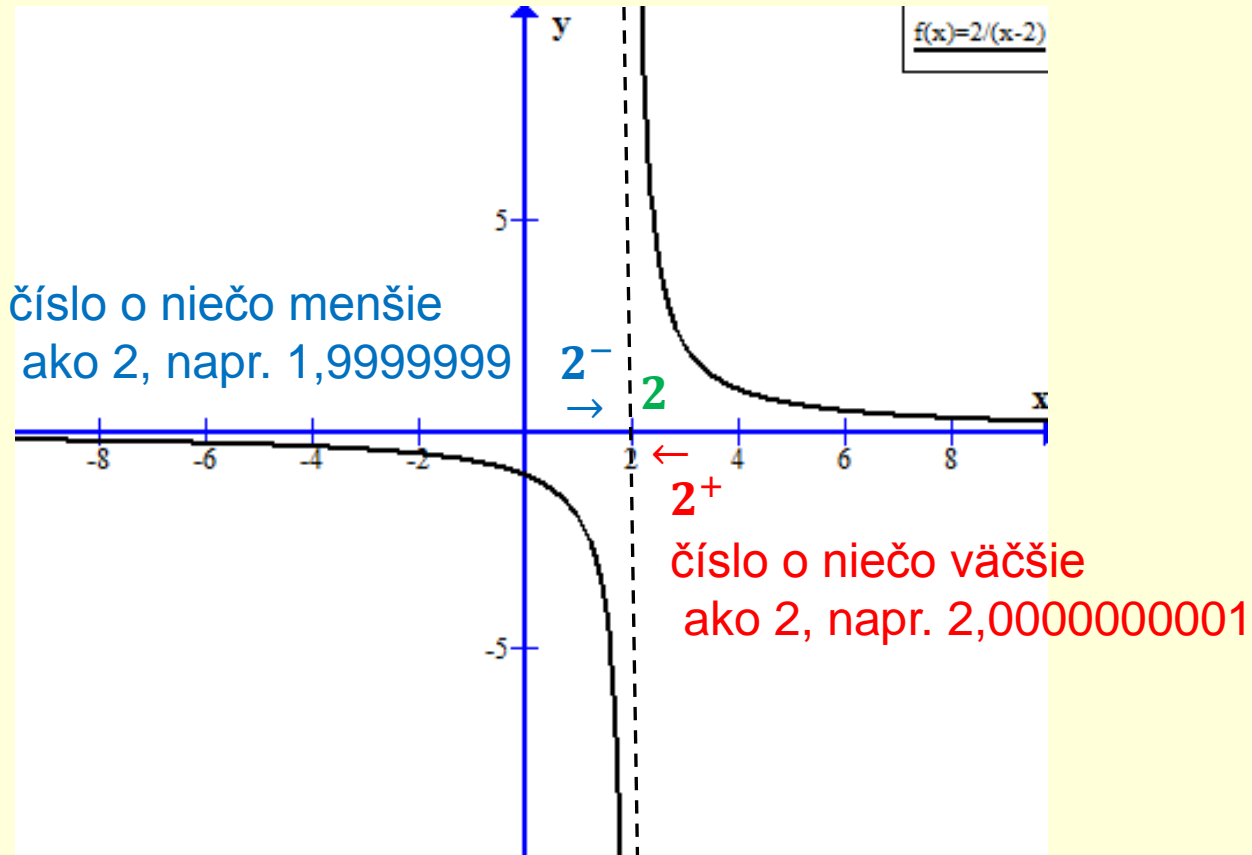
Jednostranné limity:

limita pre x idúce k a sprava

$$\lim_{x \rightarrow a^+} f(x)$$

limita pre x idúce k a zľava

$$\lim_{x \rightarrow a^-} f(x)$$

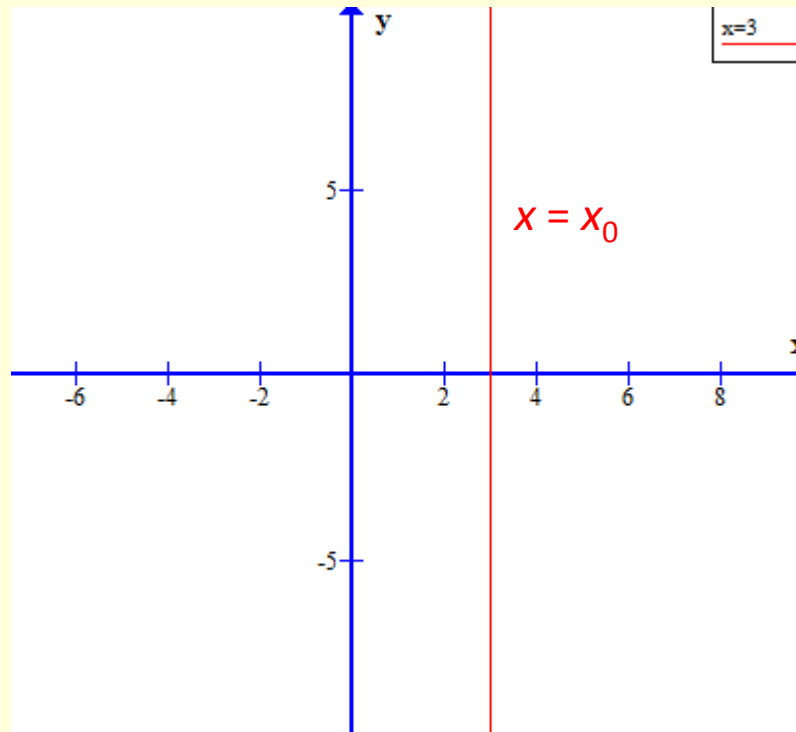
Asymptota je priamka, ktorá opisuje správanie sa krivky.

Asymptota bez smernice (ABS): vypočítame jednostranné limity v bode nespojitosti x_0 (bod v ktorom funkcie nie je definovaná), ak vyjdú nevlastné čísla $\pm\infty$ (stačí jedna z limit rovná $\pm\infty$, potom funkcia má ABS)

$$\lim_{x \rightarrow x_0^+} f(x) = \pm\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow x_0^-} f(x) = \pm\infty$$

potom ABS je $x = x_0$

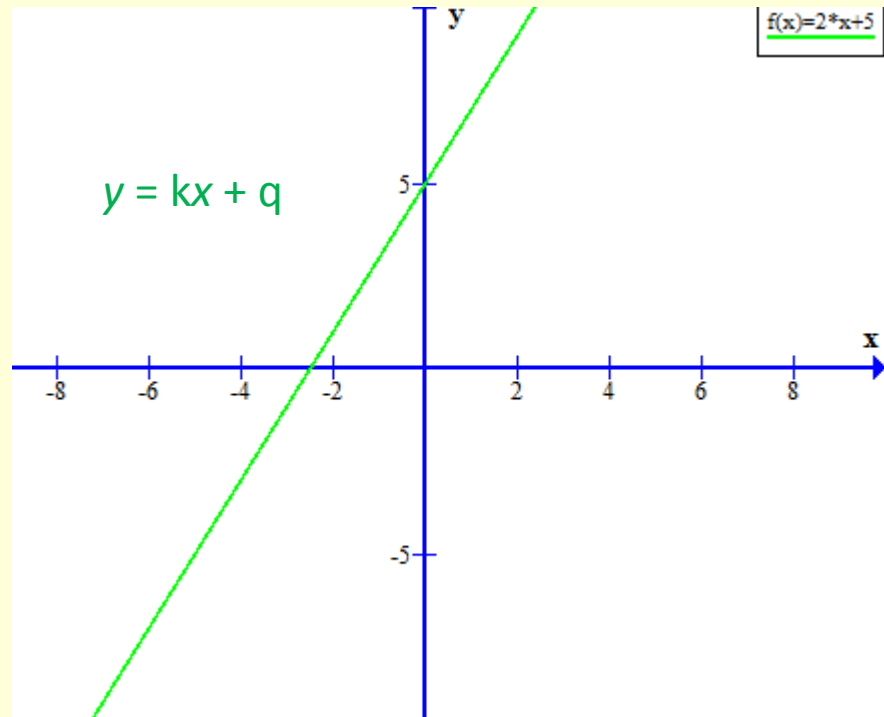
Asymptota so smernicou (ASS): priamka $y = kx + q$

$$k = \lim_{x \rightarrow \pm\infty} \frac{f(x)}{x}$$

$$q = \lim_{x \rightarrow \pm\infty} [f(x) - kx]$$

vypočítame k , q , ak vyjdú vlastné čísla, potom

ASS je $y = k_1x + q_1$, $y = k_2x + q_2$

Pr.1: Určte ASS a ABS funkcie

$$y = \frac{3(x-1)^2}{x-2}$$

1. Určiť D(f) a bod nespojitosti.

$$x - 2 \neq 0$$
$$x \neq 2, \quad D(f) = R - \{2\}$$

bod nespojitosti $x_0 = 2$

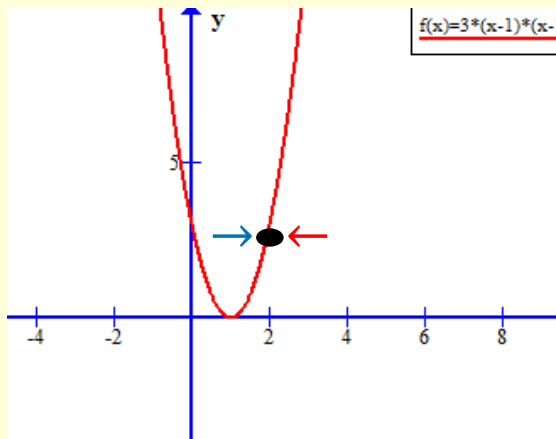
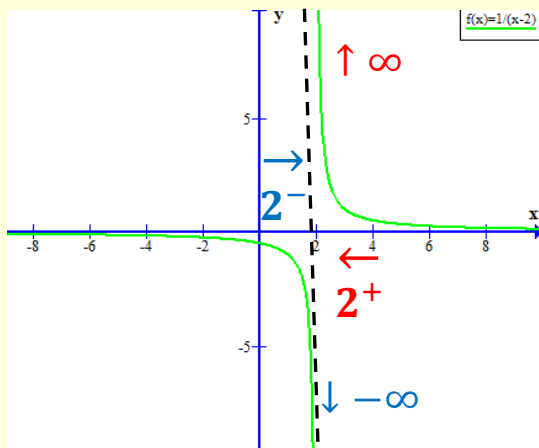
2. Určiť ABS v bode nespojitosti

$$\lim_{x \rightarrow x_0^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 2^+} \frac{3(x-1)^2}{x-2} = \lim_{x \rightarrow 2^+} \frac{1}{x-2} \cdot \lim_{x \rightarrow 2^+} 3(x-1)^2 = +\infty$$

$\frac{1}{2^+ - 2} = \frac{1}{0^+}$ $3(2^+ - 1)^2 = + \text{číslo}$

$$\lim_{x \rightarrow x_0^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 2^-} \frac{3(x-1)^2}{x-2} = \lim_{x \rightarrow 2^-} \frac{1}{x-2} \cdot \lim_{x \rightarrow 2^-} 3(x-1)^2 = -\infty$$

$\frac{1}{2^- - 2} = \frac{1}{0^-}$ $3(2^- - 1)^2 = + \text{číslo}$

ABS: $x = 2$

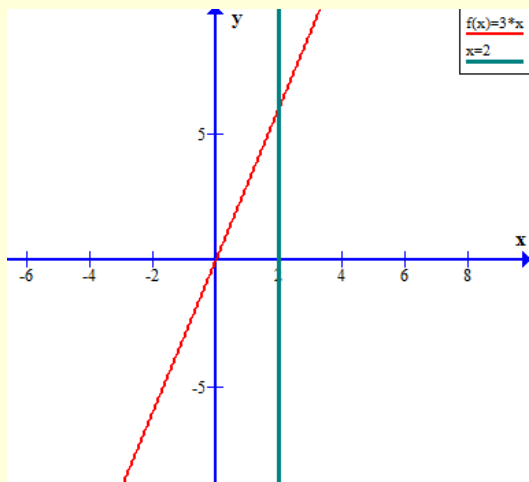
3. Určit' ASS

$$k = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f(x)}{x} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{3(x-1)^2}{x(x-2)} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{3x^2 - 6x + 3}{x^2 - 2x} = 3$$

$$k = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{f(x)}{x} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{3(x-1)^2}{x(x-2)} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{3x^2 - 6x + 3}{x^2 - 2x} = 3$$

$$q = \lim_{x \rightarrow \infty} [f(x) - kx] = \lim_{x \rightarrow \infty} \left[\frac{3(x-1)^2}{(x-2)} - 3x \right] = \lim_{x \rightarrow \infty} \left[\frac{3x^2 - 6x + 3 - 3x^2 + 6x}{(x-2)} \right]$$

$$= \lim_{x \rightarrow \infty} \left[\frac{3}{(x-2)} \right] = 0 \quad q = \lim_{x \rightarrow -\infty} \left[\frac{3}{(x-2)} \right] = 0 \quad \text{ASS: } y = 3x \quad \text{pre } x \rightarrow \pm\infty$$

ASS: $y = 3x$ pre $x \rightarrow \pm\infty$

ABS: $x = 2$

Pr.2: 47/ 2 Určte ASS a ABS funkcie

$$y = x^3 + 3x^2 - 2$$